

УДК 303.222

*Галан Ю. В.,
студентка, Київський
національний університет
імені Тараса Шевченка*

*Науковий керівник –
Литва Л. А.,
к. соціол. н.,
доцент кафедри
соціальної роботи, Київський
національний університет
імені Тараса Шевченка
(Київ, Україна)*

КОНТЕНТ-АНАЛІЗ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ ОСВІТНЬОГО СПРЯМУВАННЯ 2015 Р. В УКРАЇНІ

У статті проаналізовано соціальні проекти освітнього спрямування, що діяли в Україні у 2015 році. Окреслено основні тенденції та досліджено контент проектів, виведено образ типового соціального проекту освітнього спрямування. Описано та візуально представлено результати проведеного емпіричного дослідження.

Ключові слова: *соціальний проект, соціальний проект освітнього спрямування, кількісний контент-аналіз, зміст соціальних проектів, контент соціальних проектів.*

В статье проанализировано социальные проекты образовательного направления, которые действовали в Украине в 2015 году. Очерчено

главные тенденции и исследовано контент проектов, выведено образ типичного социального проекта образовательного направления. Описаны и визуально представлены результаты проведенного эмпирического исследования.

Ключевые слова: *социальный проект, социальный проект образовательного направления, количественный контент-анализ, содержание социальных проектов, контент социальных проектов.*

The article analyzes the social projects of an educational direction, which were operating in Ukraine in 2015. It contains a descriptions of basic trends, a research of projects content and an image of a typical social project of an educational direction. The results of research are described and visually presented.

Keywords: *social project, social project of an educational direction, quantitative content analysis, content of social projects, social projects content.*

Постановка проблеми. Сьогодні в Україні реалізується значна кількість соціальних проектів. Під впливом соціальних змін їх число збільшується. Переважно замовниками таких проектів є міжнародні НДО і благодійні фонди, вітчизняні громадські організації та рідше держава. Важливим питанням постає змістовна наповненість цих проектів і їх узгодженість. Нами було зроблено спробу проаналізувати контент соціальних проектів освітнього спрямування, що діяли в Україні у 2015 році.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання про те, яке місце посідають технології проектування у соціальній діяльності, цікавить вітчизняних і закордонних науковців, які розробляють теоретичні засади соціального проектування (О. Холостова, В. Курбатов, І. Зайнишев, Н. Матяш, І. Петрова, В. Різун, П. Атутова, М. Павлова й інші); в деяких дослідженнях розкриваються функціональні можливості соціально-освітніх технологій (П. Шептенко, Г. Вороніна, Л. Нікітіна); зокрема теоретично обґрунтовуються соціальні освітні технології роботи з різними групами та категоріями населення (О. Безпалько, Р. Вайнола, Л. Завадська, А. Капська, С. Харченко, І. Трубавіна й інші).

На думку більшості дослідників, соціальний проект – сконструйоване соціальне нововведення, метою якого є створення, модернізація чи підтримка в середовищі матеріальних або духовних цінностей, що мають просторово-часові та ресурсні обмеження і вплив яких на людей визнається позитивним за своїм соціальним значенням [5, с. 95].

Відповідно до цього визначення, соціальний освітній проект – це сконструйоване соціальне нововведення, метою якого є вдосконалення педагогічних процесів (розвитку, освіти, виховання, соціального становлення особистості) у певних соціокультурних умовах. Соціальні проекти в освіті сприяють сталому розвитку суспільства. Загалом, на думку фахівців, об'єктами соціально-освітнього проектування є:

- соціокультурне середовище (створення сприятливого соціокультурного простору й оптимізація умов саморозвитку особистості; соціальної групи, середовища в цілому);
- спосіб життя (підтримка окремих видів і напрямів діяльності особистості, які сприяють зростанню якісних показників життя);
- сфери життєдіяльності особистості (освітня, дозвіллева, навчальна, виробнича, спортивна, інформаційна тощо) [3, с. 120].

За висновками дослідників, для соціальних освітніх проектів характерним є: цілеспрямований вплив на соціально-освітній об'єкт і явище; перетворення й оптимізація процесів соціальної освіти, соціального навчання та виховання, соціалізації, саморозвитку особистості, адаптації, підтримки, захисту, соціального супроводу особистості та групи; досягнення прогнозованого перетворення об'єкта в умовах конкретного соціального середовища [1, с. 496].

Постановка завдання. Мета статті полягає у встановленні змістовної наповненості проектів та визначенні образу типового соціального проекту освітнього спрямування 2015 року в Україні.

Нами було висунуто гіпотезу про те, що більшість соціальних проектів освітнього спрямування враховують такі ключові категорії: “навчання”, “розвиток”, “виховання”.

Як метод проведення соціологічного дослідження було обрано класичний контент-аналіз і статистичний аналіз. Це обумовлено такими чинниками:

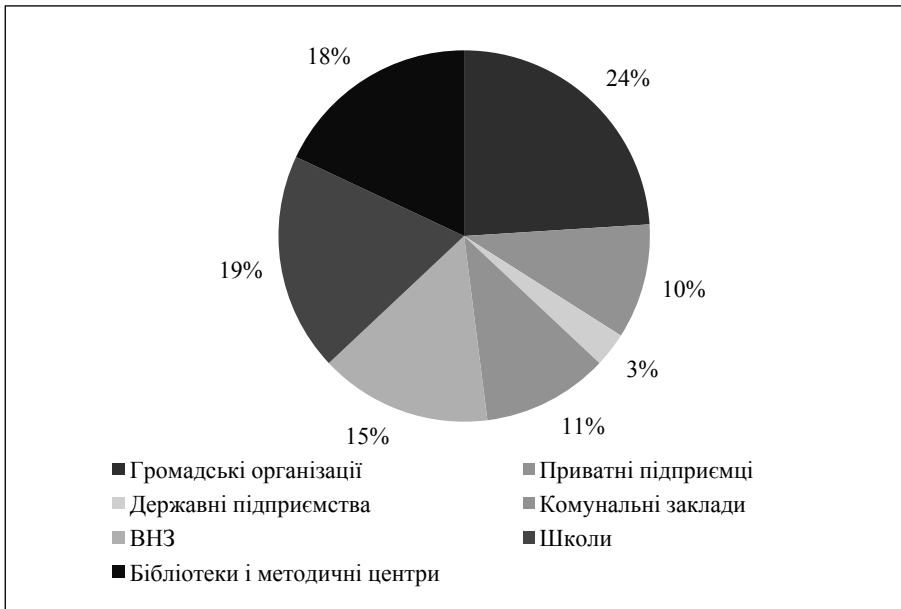
- по-перше, метою дослідження є аналіз змісту соціальних проектів освітнього спрямування, а контент-аналіз, в даному випадку, є методом кількісного аналізу змісту документів;
- по-друге, контент-аналіз, виконаний у програмному середовищі, передбачає високий ступінь об'єктивності дослідження;

Таким чином, об'єктом аналізу нашого дослідження є програми соціальних проектів освітнього спрямування з каталогу найкращих соціальних проектів України за 2015 р. [7]. Предметом контент-аналізу є тематична та ціннісна структура змісту текстів, зокрема репрезентація спрямованості та якісно нових формувань.

Нами розглянуто такі категорії аналізу: зміна ситуації, покращення ситуації, формування громадської свідомості, культура та навчальна

направленість, розвиток, соціальна складова, активність, організація заходів. Категорії аналізу обирались експериментальним шляхом на підставі уявлень про предмет. За одиницю контент-аналізу взято слово. Одиницями рахунку обрано частоту появи категорії. Контент-аналіз проводився в програмному середовищі Yoshikoder Project.

Цільова вибірка: 62 соціальні проекти освітнього спрямування, що завершилися у 2015 році, і ті, що розпочалися у тому ж році.

Мал. 1. Співвідношення кількості проектів до їх організаторів у 2015 р.

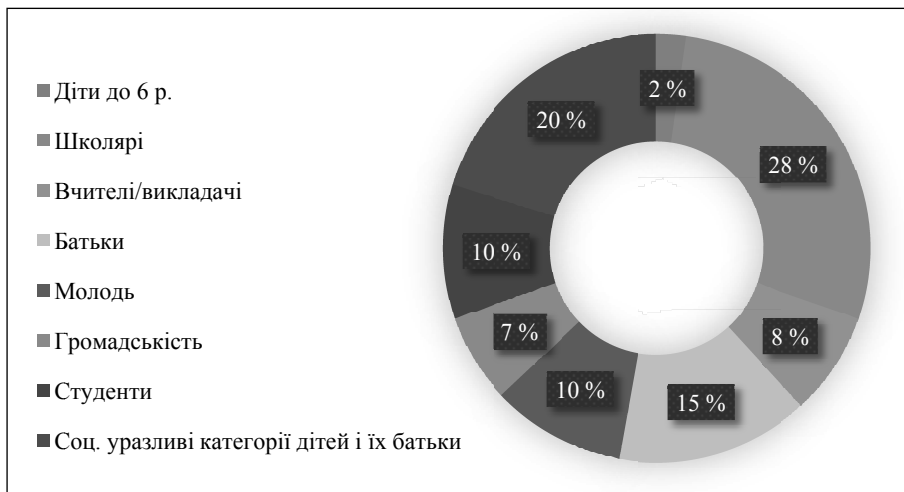
Виклад основного матеріалу дослідження.

На мал. 1 відображено співвідношення кількості проектів до їх організаторів. З діаграми видно, що громадські організації (ГО) реалізують найбільшу кількість проектів. Це зумовлено такими факторами:

- реалізація проектів – це і є їх постійна діяльність;
- за законом 80 % з доходів ГО обов'язково повинні витратитись на статутну діяльність (у тому числі – проектну), решта 20 % – на адміністративні витрати;
- у ГО, як показує практика, ефективніша система фандрайзингу в порівнянні з іншими організаціями.

Керівниками соціальних проектів освітнього спрямування є в основному жінки. В ході дослідження було встановлено нерівну пропорцію чоловіків і жінок – 21 % і 79 % відповідно. Тобто в даному випадку можна говорити про певну гендерну нерівність у цій сфері. Ймовірно, так склалось тому, що жінки більш чутливі до проблем у галузі освіти, схильні до волонтерської діяльності, на відміну від чоловіків.

Згідно з даними нашого дослідження, в основному соціальні проекти освітнього спрямування є короткотривалими та середньотривалими. Найрідше зустрічаються довготривалі чи, наприклад, щоквартальні проекти.

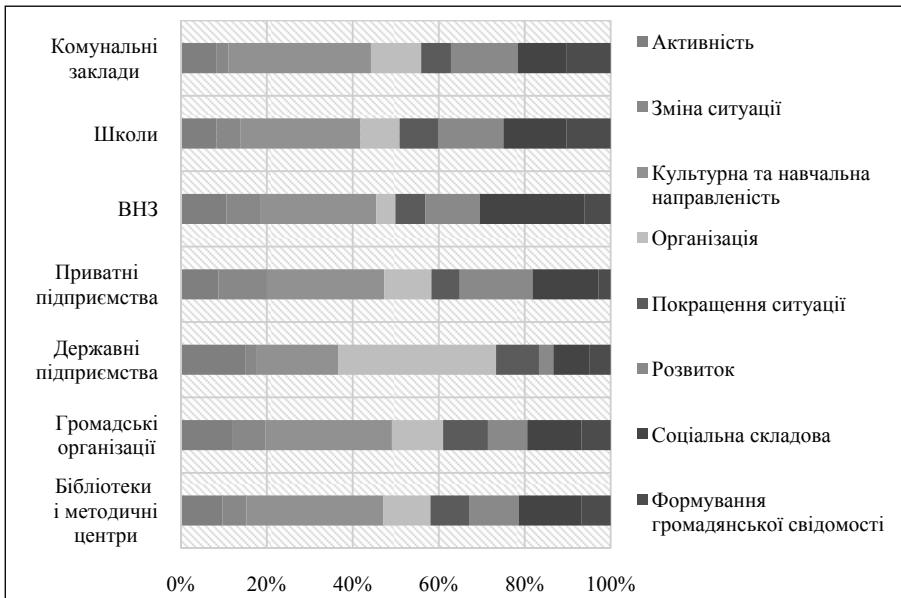
Мал. 2. Представленість цільової аудиторії

З мал. 2 видно, що більшість проектів (25) були спрямовані на школярів. Наступною за популярністю йде категорія “соціально уразливі діти та їх батьки”.

За результатами аналізу проектів було визначено, які організації найчастіше стають партнерами соціальних проектів освітнього спрямування. Це: підприємства і компанії, обласні та районні ради, благодійні й інші фонди, волонтери та громадські організації, міністерства й управління, організації різних форм власності та треті особи.

На мал. 3 подана візуалізація результатів контент-аналізу. Можна говорити, що загалом усі проекти є культурного та навчального спрямування. Проте варто виокремити те, що найповніше ця категорія

представлена в соціальних проектах освітнього спрямування, що організують бібліотеки та методичні центри, а також школи та громадські організації. В проектах усіх організаторів у певній мірі визначена соціальна складова. Тобто вони сприяли соціалізації особистості та передбачали надання соціальних послуг. Найбільше категорія “соціальної складової” представлена в проектах ВНЗ і шкіл. Тема розвитку в тій чи іншій мірі пронизує всі соціально освітні проекти. Найповніше ця категорія відображена в шкільних проектах. Варто підкреслити, що саме в проектах бібліотек та методичних центрів, громадських організацій присутні такі категорії: “організація заходів”, “активність”, “покращення ситуації”, “розвиток”, “зміна ситуації” (тут зустрічались найбільш часто на відміну від інших). Однак, помітним є те, що тільки в шкільних проектах було повне відображення формування громадянської свідомості.

Мал. 3. Віртуалізація результатів контент-аналізу

Висновки з проведеного дослідження. Виходячи з отриманих результатів, можна зробити висновки, що для типового українського соціального проекту освітнього спрямування 2015 р. характерними були організація та проведення заходів і конкурсів. У програмі проекту

обґрунтовувались новизна та доступність. Типовий проект завжди був спрямований на навчання, розвиток науки, культури, на вивчення навколишнього середовища. Основною метою були розвиток і виховання молодого покоління, зокрема школярів. Соціальний проект освітнього спрямування включав залучення ресурсів задля допомоги та підтримки дітей з соціально уразливих категорій. Соціальна складова такого проекту – соціалізація та соціальне забезпечення. Програмою проекту передбачалось формування громадянської свідомості.

Зазначимо, що презентоване дослідження може бути корисним тим, хто хоче створити соціальний освітній проект, оскільки допомагає простежити основні тенденції у створенні соціальних проектів освітнього спрямування.

Ще можна зауважити, що дана тема потребує подальшого розвитку, оскільки на сьогодні дослідження соціальних проектів з точки зору вивчення їх змісту, впливу та якості виконання є спорадичними і здійснюються переважно лише на замовлення міжнародних організацій-донорів.

Література:

1. *Архипова С. П.* Методи та технології роботи соціального педагога : навч. посіб. / С. П. Архипова, Г. Я. Майборода, О. В. Тютюнник ; МОНМС України. – К. : Слово, 2011. – 496 с.

2. *Єрмаков І. Г.* На шляху до школи життєвої компетентності: проектний підхід / І. Г. Єрмаков // Метод проектів: традиції, життєві результати. – К. : Департамент, 2003. – С. 15–16.

3. *Коган М. С.* Метод проектов и условия его эффективного применения в воспитательной работе / М. С. Коган // Воспитание и дополнительное образование детей. – 2009. – № 4. – С. 120–126.

4. *Лесникова С. Г.* Проектная деятельность как средство развития социальной инициативности подростка в условиях детской общественной организации : дис. ... канд. пед. наук : спец. 13.00.01 “Общая педагогика, история педагогики и образования” / Лесникова С. Г. – М., 2005. – 185 с.

5. *Плышевский В. Г.* Прогнозирование, проектирование и моделирование в социальной работе / В. Г. Плышевский. – М. : Социально-технологический институт МГУС, 2001. – 95 с.

6. *Яременко О. О.* Науковий супровід, моніторинг та оцінка ефективності соціальних проектів / О. О. Яременко, О. Р. Артюх, О. М. Балакірева та ін. – К. : ДЦССМ, 2002. – 132 с. – Електронний ресурс. – Режим доступу:

<http://www.forum.o2.ua/ua/main>. – Назва з екрана.